

כסלו תש"פ

בס"ד

השיעור מוקדש לעילוי נשמת מנחם אביצור בן יהודה אריה ז"ל

ההתגלות הכפולה בבית אל

לפרשת וישלח (על פי שיעור של הרב עזרא ביק)

בְּנֵי יַעֲקֹב. וַיָּבֵא יַעֲקֹב לְוִזָּה, אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ כְּנָעַן הוּא, בֵּית-אֵל: הוּא, וְכָל-הָעַם אֲשֶׁר-עִמּוֹ. ז. וַיָּבֶן שָׁם, מִזְבֵּחַ, וַיִּקְרָא לְמָקוֹם, אֵל-בֵּית-אֵל-ל: כִּי שָׁם, נִגְלוּ אֱלֹהֵי הָאֲ-לֵקִים, בְּבָרְחוֹ, מִפְּנֵי אַחִיו. ח. וְתַמַּת דְּבָרָה מִיַּנְקַת רַבְקָה, וְתִקְבַּר מִתַּחַת לְבֵית-אֵל תַּחַת הָאֵלוֹן; וַיִּקְרָא שְׁמוֹ, אֵלוֹן בְּכֹת. {פ}

ט וַיִּרְא אֶל-לֵקִים אֵל-יַעֲקֹב עוֹד, בְּבֹאוֹ מִפְּדוֹן אֲרָם; וַיְבָרֶךְ, אֹתוֹ. י. וַיֹּאמֶר-לוֹ אֶל-לֵקִים, שְׁמֶךָ יַעֲקֹב: לֹא-יִקְרָא שְׁמֶךָ עוֹד יַעֲקֹב, כִּי אִם-יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה שְׁמֶךָ, וַיִּקְרָא אֶת-שְׁמוֹ, יִשְׂרָאֵל. יא. וַיֹּאמֶר לוֹ אֶל-לֵקִים אֲנִי אֵל שְׂדֵי, פָּרָה וְרֵבָה גוֹי וְקָהֵל גוֹיִם, יִהְיֶה מִמֶּךָ; וּמְלָכִים, מִחֲלָצֶיךָ יֵצְאוּ. יב. וְאֶת-הָאָרֶץ, אֲשֶׁר נָתַתִּי לְאַבְרָהָם וְלִיִּצְחָק לְךָ אֶתְנַנֶּה; וְלִזְרַעְךָ אַחֲרַיִךְ, אֶתֶן אֶת-הָאָרֶץ. יג. וַיַּעַל מֵעֵלְיוֹ, אֶל-לֵקִים, בְּמָקוֹם, אֲשֶׁר-דָּבַר אֹתוֹ. יד. וַיַּצַּב יַעֲקֹב מַצְבָּה, בְּמָקוֹם אֲשֶׁר-דָּבַר אֹתוֹ--מַצְבַּת אֲבָן; וַיִּסֹּךְ עָלֶיהָ נֹסֶךְ, וַיִּצַּק עָלֶיהָ שֶׁמֶן. טו. וַיִּקְרָא יַעֲקֹב אֶת-שֵׁם הַמָּקוֹם, אֲשֶׁר דָּבַר אֹתוֹ שֵׁם אֶל-לֵקִים - בֵּית-אֵל-ל.

נסכם בקצרה את סדר האירועים: לאחר סיומה של פרשת דינה בשכם, ה' אומר ליעקב לקום ולעלות בית-אל ולבנות שם מזבח "לא-ל הנראה אליך בברכה מפני עשו אחיך" (ל"ה, א'). יעקב, לאחר שהורה תחילה לבני ביתו להסיר מקרבם אלהי נכר, נוסע לבית-אל ומקים שם מזבח (פסוקים ה'-ז'). לאחר מכן, ה' שוב נגלה ליעקב (פסוקים ט'-י"ג), ויעקב מקים מצבה (פסוק י"ד). מיד

בלב פרשת וישלח עומדים שני עימותים דרמטיים שיעקב משתתף בהם, פעם אחת עם עשו (האיש והמלאך) ופעם אחת עם שכם (האיש והעיר). בשיעור השבוע נעסוק דווקא במאורע קצר המופיע לאחר שני המאורעות העיקריים, והוא חזרתו של יעקב לבית-אל.

מאורע זה מתרחש "על הדרך", כשיעקב בדרכו משכם אל עבר אפרתה (בית לחם) (ל"ה, ט"ז), מגדל עדר (ל"ה, כ"א), ולבסוף "הביתה" אל חברון (פסוק כ"ז). יעקב בונה בבית-אל מזבח ומצבה, וזוכה להתגלות והבטחה מאת הקב"ה. אנו רגילים כל כך לכך שהקב"ה מחדש את הבטחת הארץ לאבות, שאנו מדלגים על קטע זה מבלי להקדיש לו תשומת לב מיוחדת. אבל בשיעור השבוע נעצור ונתמקד בתחנה זו במסעו של יעקב.

1. בראשית ל"ה א-טו:

א וַיֹּאמֶר אֶל-לֵקִים אֵל-יַעֲקֹב, קוּם עֲלֵה בֵּית-אֵל-ל וְשֶׁב-שָׁם; וַעֲשֵׂה-שָׁם מִזְבֵּחַ לֵאל-הַנִּרְאָה אֵלֶיךָ, בְּבָרְכֶךָ מִפְּנֵי עֵשׂוֹ אַחִיךָ. ב. וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל-בֵּיתוֹ, וְאֶל כָּל-אֲשֶׁר עִמּוֹ: הֲסֵרוּ אֶת-אֱלֹהֵי הַנֹּכַר, אֲשֶׁר בְּתִכְכֶם, וְהִטְהַרוּ, וְהַחֲלִיפוּ שְׂמֹלֵתֵיכֶם. ג. וְנִקְוָה וְנִעְלָה, בֵּית-אֵל-ל; וְאֶעֱשֶׂה-שָׁם מִזְבֵּחַ, לֵאל-הַעֲנֶה אֹתִי בְיוֹם צָרְתִי, וַיְהִי עֲמֻדִי, בְּדַרְךְ אֲשֶׁר הִלְכְתִי. ד. וַיִּתְּנוּ אֵל-יַעֲקֹב, אֶת כָּל-אֱלֹהֵי הַנֹּכַר אֲשֶׁר בְּיָדָם, וְאֶת-הַנְּזָמִים, אֲשֶׁר בְּאֲזְנֵיהֶם; וַיִּטְמֵן אֹתָם יַעֲקֹב, תַּחַת הָאֵלָה אֲשֶׁר עִם-שָׁכְם. ה. וַיִּסְעוּ; וַיְהִי חַתַּת אֶל-לֵקִים, עַל-הָעָרִים אֲשֶׁר סְבִיבוֹתֵיהֶם, וְלֹא רָדְפוּ, אַחֲרָי

מְרַאֲשֵׁתוֹ; וַיִּשְׁכַּב, בְּמָקוֹם הַהוּא. יב וַיַּחֲלֵם, וְהִנֵּה סֹלֶם
 מִצֵּב אֶרְצָה, וְרֹאשׁוֹ, מְגִיעַ הַשָּׁמַיְמָה; וְהִנֵּה מְלֹאכֵי
 אֱלֹהִים, עֲלִים וַיִּרְדּוּ בּוֹ. יג וְהִנֵּה יְהוָה נֹצֵב עָלָיו,
 וַיֹּאמֶר, אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹרָהּ אֲבִידָהּ, וְאֵלֹהֵי יִצְחָק;
 הָאֶרֶץ, אֲשֶׁר אַתָּה שֹׁכֵב עָלֶיהָ--לָךְ אֶתְנַנָּה,
 וְלִזְרַעֲךָ. יד וְהִנֵּה זֶרַעֲךָ כְּעֵפֶר הָאֶרֶץ, וּפְרֻצֹת יָמָה וְקִדְמָה
 וְצִפְנָה וְנִגְבָּה; וְנִבְרָכוּ בְךָ כָּל-מִשְׁפַּחַת הָאֲדָמָה,
 וּבְזֶרַעֲךָ. טו וְהִנֵּה אֲנֹכִי עֹמֵד, וְשִׁמְרֵתִיךָ בְּכָל אֶשֶׁר-תֵּלֵךְ,
 וְהַשְׁבֵּתִיךָ, אֶל-הָאֲדָמָה הַזֹּאת: כִּי, לֹא אֶעֱזָבְךָ, עַד אֲשֶׁר
 אִם-עֲשִׂיתִי, אֵת אֲשֶׁר-דִּבַּרְתִּי לָךְ. טז וַיִּיקֶץ יַעֲקֹב,
 מִשְׁנֵנוֹ, וַיֹּאמֶר, אֲכֵן יֵשׁ יְהוָה בְּמָקוֹם הַזֶּה; וְאֲנֹכִי, לֹא
 דָּעֵיתִי. יז וַיִּירָא, וַיֹּאמֶר, מִה-נִּזְרָא, הַמָּקוֹם הַזֶּה: אֵין
 זֶה, כִּי אִם-בֵּית אֱלֹהִים, וְזֶה, שְׁעַר הַשָּׁמַיִם. יח וַיִּשְׁכַּם
 יַעֲקֹב בַּבֹּקֶר, וַיִּקַּח אֶת-הָאֶבֶן אֲשֶׁר-שָׁם מְרַאֲשֵׁתוֹ, וַיִּשֶׁם
 אֹתָהּ, מִצְבֵּה; וַיִּצַק שָׁמֶן, עַל-רֹאשָׁהּ. יט וַיִּקְרָא אֶת-
 שֵׁם-הַמָּקוֹם הַהוּא, בֵּית-אֵל; וְאוֹלָם לֹו שֵׁם-הָעִיר,
 לְרֵאשִׁינָה. כ וַיִּזְדַּר יַעֲקֹב, נֹדֵד לֵאמֹר: אִם-יִהְיֶה אֱלֹהִים
 עִמָּדִי, וְשִׁמְרֵנִי בַדֶּרֶךְ הַזֶּה אֲשֶׁר אֲנֹכִי הוֹלֵךְ, וְנִתַּן-לִי לֶחֶם
 לֶאֱכֹל, וּבִגְד לִלְבָּשׁ. כא וְשִׁבְתִּי בְשָׁלוֹם, אֶל-בֵּית אָבִי;
 וְהִנֵּה יְהוָה לִי, לְאֱלֹהִים. כב וְהָאֶבֶן הַזֹּאת, אֲשֶׁר-שָׁמַתִּי
 מִצְבֵּה--יִהְיֶה, בֵּית אֱלֹהִים; וְכָל אֲשֶׁר תֵּתֵן-לִי, עֲשׂוֹ
 אֲעֲשֶׂרְנֹו לָךְ.

יעקב נשבע, כשהתעורר מן החלום בבית-אל בעת שברח
 מעשו, שהמצבה שהקים שם תהיה "בית אֱלֹהִים".
 ואכן, בפרשתנו יעקב מקים מצבה בבית-אל ומנסך עליה
 נסך. אלא שאם מטרת המסע לבית-אל היא קיום הנדר,
 כפי שטוענים רוב המפרשים:

- מדוע מצווה ה' על יעקב להקים מזבח?
- ומדוע יעקב תחילה בונה מזבח, ורק לאחר שה'
 מתגלה אליו בעקבות הקמת המזבח, הוא מקים
 מחדש את המצבה?

הרב עזרא ביק מציע לענות על השאלות שהצגנו באופן
 הבא. לדעת הרב ביק הביטוי "אֲשֶׁר בָּאֶרֶץ כְּנַעַן" מעיד
 בבירור שזהו המקום הראשון אליו הגיע יעקב בארץ. אם
 כן, נראה שיעקב מגיע לארץ ישראל פעמיים:

לאחר מכן, כפי הנראה, הוא עוזב את המקום וממשיך
 במסעו לכיוון חברון (פסוק ט"ז).

עיון בפרשה נעלה מספר שאלות שיש לתת עליהן את
 הדעת בנוגע לחלקו הראשון של הסיפור (פסוקים א'-ח'):

1. מדוע יעקב מחליט לנקות את ביתו מעבודה זרה
 דווקא עכשיו?
2. הקב"ה אומר ליעקב "קום עֲלֵה בֵּית אֶ-ל" (פסוק א').
 יעקב קורא לבני ביתו "וְנִקְוֵמָה וְנַעֲלָה בֵּית אֶ-ל"
 (פסוק ג'). מהי משמעות הביטוי הדרמטי "לקום
 ולעלות"?
3. גם ה' וגם יעקב מכנים את המקום "בית-א-ל". אף
 על פי כן, כשיעקב מגיע לשם, התורה אומרת "וַיָּבֵא
 יַעֲקֹב לִוְזָה אֲשֶׁר בָּאֶרֶץ כְּנַעַן הוּא בֵּית אֵל" (פסוק ו').
 מדוע מספרים לנו כי שם העיר לוז?
4. ובאותו פסוק – מהי משמעות הביטוי "אֲשֶׁר בָּאֶרֶץ
 כְּנַעַן"? אם היתה זו תחנתו הראשונה של יעקב בארץ
 כנען, זה היה מובן. אך כיוון שיעקב כבר נמצא בארץ
 כנען מאז שהגיע לשכם, זה מוזר למדי שמוזהים
 מקומות בארץ כנען כמקומות "אֲשֶׁר בָּאֶרֶץ כְּנַעַן".
 למעשה, תואר זה מופיע רק לגבי שכם, תחנתו
 הראשונה בארץ (ל"ג, י"ח) וכאן לגבי בית-אל, אך
 לא לגבי שום מקום אחר שיעקב עוצר בו בדרכו
 דרומה.
5. בשכם, יעקב פונה אל "בֵּיתוֹ וְאֵל כָּל אֲשֶׁר עִמּוֹ"
 ומציע שיסעו לבית-אל. בבית-אל, אנו מוצאים כי
 "וַיָּבֵא יַעֲקֹב ... הוּא וְכָל הָעָם אֲשֶׁר עִמּוֹ". היכן שהוא
 בדרך, בית יעקב הפך להיות עם. מה פירוש הדבר?
6. דבורה, מינקת רבקה, מתה ונקברה בבית-אל. מי
 היא דמות זו, ואיך זה קשור לסיפור?

ההתגלות בבית אל מחזירה אותנו גם אל ההתגלות
 הראשונה בבית אל.

2. בראשית כ"ח י-כב:

וַיֵּצֵא יַעֲקֹב, מִבְּאֵר שֶׁבַע; וַיֵּלֶךְ, חֶרְנָה. יא וַיִּפְגַּע בְּמָקוֹם
 וַיִּלָּן שָׁם, כִּי-בָא הַשָּׁמֶשׁ, וַיִּקַּח מֵאֲבְנֵי הַמָּקוֹם, וַיִּשֶׁם

רק לאחר שיעקב בונה את המזבח, התורה מתייחסת למקום כאל בית-אל.

לדעת הרב ביק, הסיבה לכך היא שבנקודה זו בסיפור, לפחות במה שנוגע ליעקב, ארץ ישראל היא השתקפות חייו של יעקב. ארץ ישראל היא הארץ שבה האבות מגשימים את התכנית הא-להית של בניית האומה היהודית. בכל הזמן ששהה בביתו של לבן, יעקב היה ב"פסק זמן" מפרויקט חייו. כעת עליו לחנוך מחדש את הפרויקט שלו כ"אבי האומה", ורק מנקודה זו ואילך הוא ב"ארץ ישראל".

המקום בו מתרחשת חניכה זו הוא בית-אל. הסיבה לכך נתונה בציווי של ה': "וַעֲשֵׂה שָׁם מִזְבֵּחַ לְאֵל הַנְּרָאָה אֱלֹהֵי דָבָר מִפְּנֵי עֵשָׂו אֲחִיךָ". בית-אל היא הנקודה ממנה **עזב** יעקב את ארץ ישראל.

החזיון בתחילת פרשת ויצא (שראינו לעיל) הוא הפרידה של יעקב מארץ ישראל. ובהתאם, תוכן התגלות ה' היא שהוא יגן על יעקב בגלות, יהיה עמו, ויחזירו לביתו. בבית-אל יעקב נפרד מהארץ ומתפקידו כ"אבי האומה" ועל כן בבית-אל הוא חוזר למלא את ייעודו.

לדעת הרב ביק, יעקב מבין זאת, ומשום כך הוא מנקה את משפחתו מאבק עבודה זרה שאולי דבק בהם בארם. כלומר, מנהגים שיכלו להתקבל בארם חייבים להיפסק לפני שתתבצע עלית המדרגה הגדולה בהיסטוריה היהודית. העניין כאן אינו הימנעות מחטא. הדגש הוא, כפי שאומר יעקב, "וְהִטְהַרְוּ וְהִחְלִיפוּ שְׂמֹלֹתֵיכֶם". יעקב מכריז על התחלה חדשה.

גם הקב"ה וגם יעקב מכנים את המסע "לקום ולעלות". ומסביר הרב ביק, שההתייחסות אינה רק לקו-הגובה של בית-אל. הכוונה ב"לקום" היא גם להתעורר ולגייס את הכוחות, להתעלות מבחינה רוחנית. המזבח שהקב"ה מצווה על יעקב לבנות בבית-אל אינו תשלום הנדר של יעקב, אלא מזבח של הקדשה. הקמת המזבח מזכירה את המזבחות שבנה אברהם כשהגיע לארץ ישראל.

ומסביר הרב ביק, שיש הבדל אחד נוסף בין יעקב שלפני בית-אל ולאחר מכן. בכך שקיבל על עצמו את ייעודו

1. כשהוא מגיע לשכם – "וַיָּבֹא יַעֲקֹב שְׁלֹם עִיר שְׁכָם אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ כְּנָעַן בְּבֵאוֹ מִפְּדַן אֲרָם וַיִּחַן אֶת פְּנֵי הָעִיר" (ל"ג, י"ח)

2. כשהוא מגיע לבית-אל – "וַיָּבֹא יַעֲקֹב לּוּזָה אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ כְּנָעַן הוּא בֵּית אֱלֹהֵי (ל"ה, ו')

מסקנה זו מחוזקת על ידי הביטוי "בְּבֵאוֹ מִפְּדַן אֲרָם". ביטוי זה מופיע כשיעקב נכנס לשכם, ומופיע בשנית בחלק השני של הסיפור בבית-אל – "וַיֵּרָא אֶל-לְהִים אֵל יַעֲקֹב עוֹד בְּבֵאוֹ מִפְּדַן אֲרָם וַיְבָרֶךְ אֹתוֹ" (פסוק ט). כיוון שאנו יודעים שהמקום שבו התגלה ה' ליעקב הוא בית-אל – "וַיֵּקְרָא יַעֲקֹב אֶת שֵׁם הַמָּקוֹם אֲשֶׁר דָּבַר אֱתוֹ שֵׁם אֶל-לְהִים בֵּית אֱלֹהֵי" (פסוק ט"ו) – ברור שהביטוי "בְּבֵאוֹ מִפְּדַן אֲרָם" מתייחס לבית-אל. כלומר ביטוי זה מעיד על כך הגעה כפולה לארץ ישראל, לשכם ולבית-אל.

לדעת הרב ביק, רעיון זה מודגש באמצעות השימוש בשמות השונים של בית-אל. הקב"ה אומר ליעקב ללכת לבית-אל. יעקב אומר למשפחתו שהם הולכים לבית-אל. אולם כאשר הם מגיעים לשם, מספרים לנו כי יעקב הגיע ללוז – שהיא בית-אל. במילים אחרות, מטרת המסע היא להגיע לבית-אל – מקום קדוש, שיעקב נתן לו את שמו כדי להנציח את פגישתו עם הקב"ה ואת חזיונו של שער השמיים. עם זאת, בפועל כשיעקב מגיע לשם, המקום הוא בעצם העיר הכנענית לוז. התורה צריכה לספר לנו כי זהו אותו מקום שיעקב קרא לו בעבר בית-אל, ולכן מופיע הביטוי "לוּזָה אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ כְּנָעַן הוּא בֵּית אֱלֹהֵי".

לדעת הרב ביק, סוף הפסוק הוא כביכול הערת מערכת של התורה, שנועדה למנוע בלבול מאלו ששכחו כי לוז ובית-אל הן אותו מקום. הטקסט ללא תוספת הביאור הוא: "וַיָּבֹא יַעֲקֹב לּוּזָה אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ כְּנָעַן". התורה מדגישה לנו את הכנעניות של לוז בשלב זה. יעקב אינו נמצא בסביבה שאנו מכנים "ארץ ישראל" שבה יש מקום שהוא "בֵּית אֱלֹהֵים" ו-"שַׁעַר הַשָּׁמַיִם". למרות שעבר את הגבול הגיאוגרפי של ארץ כנען זמן מה קודם לכן, כשהגיע לשכם, יעקב עדיין לא ממש חזר לארץ אבותיו.

לארס הוא הקים מצבה והתפלל להגנה במסעו מחוץ לארץ ישראל, במילים אחרות, ביציאתו מההיסטוריה הלאומית. כשהוא חוזר, ונוטל על עצמו מחדש את תפקידו כאב - כאחד שלא ילדים בלבד אלא "גוי וקהל גוים" יצאו ממנו; אז הוא מקים מצבה נוספת, באותו מקום, באותה נקודה. בכך יעקב שם בסוגריים את השנים של התפתחות אישית בחרן ומשרטט את הקו הישר מברכתו בידי אביו לפני שנים רבות כל כך, אל המשך התפקיד המשתמע מן הברכות שקיבל. **שתי המצבות הן סוגריים מסביב לשנים בהן הקריירה של יעקב הייתה מושעת, השנים בהן שהה מחוץ לארץ ישראל.**

הקב"ה נותן ליעקב שם חדש, ומעניק לו את אותה ברכה בדיוק שהעניק לו יצחק לפני שנים רבות. ברכה זו היא המשך של הברכה של אברהם (בברית המילה שבה גם השתנה שם של אברם ושרי). בית-אל אינו רק מקום הכניסה לארץ ישראל עבור יעקב, כפי שראינו בחלקו הראשון של הסיפור; זהו גם המקום שבו הקב"ה מאשר את זהותו החדשה של יעקב כישראל, אב לאומה.

ברור מהתיאור של התורה כי התגלות זו של ה' אינה קשורה לנסיבות חייו של יעקב לאחר המקרה בשכם, אלא לשובו מפדן ארם לארץ ישראל. "וירא א-להים א-ל יעקב עוד בָּבֵאוּ מִפְּדֵן אֲרָם וַיִּבְרָךְ אֹתוֹ: " (ל"ה, ט'). התאריך המצוין הוא "בָּבֵאוּ מִפְּדֵן אֲרָם", על אף שאנו יודעים שיעקב כבר היה בשכם זמן-מה. ויש רמז עוד יותר מפורש – הקב"ה מתגלה ליעקב עוד – התייחסות ברורה לחלום הסולם. התגלות זו היא המשך של ההתגלות הקודמת. לדעת הרב ביק, זאת הסיבה לחזרה המשולשת בפסוקים.

5. בראשית ל"ה, י"ג-ט"ו:

וַיַּעַל מֵעֵלְיוֹ אֶ-לֵהִים בְּמִקְוֵם אֲשֶׁר דִּבֶּר אֲתוֹ: וַיַּצַּב יַעֲקֹב מִצֵּבָה בְּמִקְוֵם אֲשֶׁר דִּבֶּר אֲתוֹ ... וַיִּקְרָא יַעֲקֹב אֶת שֵׁם הַמִּקְוֵם אֲשֶׁר דִּבֶּר אֲתוֹ שֵׁם אֶ-לֵהִים בֵּית אֵל:

וחנך מחדש את התפקידו כ"אב", יעקב הופך את משפחתו מ"בית" ל"עם". יעקב הוא האב האחרון, זה שלאחריו יבוא עם. בארם יעקב היה אב משפחה, ברגע שאנו רואים אותו כ"אב" בארץ ישראל, הוא נהפך למנהיג של עם. כשהוא מגיע לבית-אל, יעקב ומשפחתו הופכים ל-"הוא וְכָל הָעָם אֲשֶׁר עִמּוֹ" (פסוק ו').

היחס לשאלה הנוגעת לדבורה, מינקת רבקה, מציע הרב ביק שהיא מייצגת את העולם הארמי. דבורה היא השריד האחרון לעולם ההוא. כמינקת, היא מייצגת את ההדרכה והחינוך שקיבלה רבקה בבית אביה. במותה, הקשר נותק לחלוטין עכשיו, ופרק זה בחייו של יעקב נחתם. יעקב הוא לחלוטין איש של ישראל וארץ ישראל.

חלקו השני של הסיפור שלנו מתחיל כאשר הקב"ה מתגלה ליעקב ומברך אותו, ומשנה את שמו. הקב"ה אז אומר,

3. בראשית ל"ה, י"א-י"ב:

אָנִי אֶ-ל שֶׁ-דֵי פָּרָה וּרְבָה גֹי וְקָהַל גֹּוִים יִהְיֶה מִמֶּנִּי וּמְלָכִים מִחֲלָצִידָי יֵצְאוּ: וְאֵת הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לְאַבְרָהָם וְלִיצְחָק לָךְ אֶתְנַנֶּה וְלִזְרַעְךָ אֲחֲרַיִךְ אֶתֵּן אֶת הָאָרֶץ
למעשה זו מילה-במילה הברכה שנתן יצחק ליעקב לפני בריחתו לארם, ואפילו נעשה שימוש באותו שם של הקב"ה.

4. בראשית כ"ח, ג'-ד':

וְאֶ-ל שֶׁ-דֵי יִבְרָךְ אֶתְךָ וַיִּפְרָךְ וַיִּבְרָךְ וְהִיִּיתָ לְקָהַל עַמִּים: וַיִּתֵּן לָךְ אֶת בְּרִכַּת אַבְרָהָם לָךְ וְלִזְרַעְךָ אֶתְךָ לְרִשְׁתְּךָ אֶת אָרֶץ מְגֻרֶיךָ אֲשֶׁר נָתַן אֶ-לֵהִים לְאַבְרָהָם
ומסביר הרב ביק, שהקב"ה מחדש את העיסוק בייעוד של יעקב בדיוק באותה הנקודה שבה יעקב עזב. ברכת אברהם - תפקידו של יעקב כ"אב", הייתה מושעת, קפואה בזמן. יעקב חוזר כעת לנקודה שבה הוא עזב, הן גיאוגרפית (בית-אל), והן רוחנית. שנותיו של יעקב בארם צריכות להיות מושמות בסוגריים.

למעשה, זה בדיוק מה שיעקב עושה. הוא מציב את השנים האלו בסוגריים, עם מצבה בכל קצה. כשעזב

6. רש"י מפרש שם:

"איני יודע מה מלמדנו".

הרב ביק מציע, שהביטוי המודגש אינו מתייחס למקום שבו הקב"ה דיבר עם יעקב כעת, אלא למקום שבו הקב"ה דיבר עימו 35 שנה קודם לכן, בלילה של חלום הסולם. הפסוק הראשון מציין כי הקב"ה עולה מהמקום שבו הוא דיבר קודם לכן עם יעקב.

7. ומסכם הרב ביק:

זהו הסיום של אותה התגלות קודמת. התורה רומזת שאפשר לדלג ולהתעלם מכל מה שקרה בינתיים בשנים שיעקב היה בחרן. באופן דומה, יעקב מקים את המצבה החדשה לא במקום שבו הקב"ה דיבר עמו כעת, אלא במקום שבו הוא דיבר אליו אז – המצבה הזו מקבילה למצבה הקודמת. השם בית-אל, שאנו כבר מכירים, מתייחס להתגלות הראשונה, והיא ממשיכה עכשיו כאילו לא הופרעה מעולם. זוהי הסיבה שיעקב מאשר מחדש את שמו של המקום – בית-אל. כל המטרה של הסיפור היא להביא אותנו, פשוטו כמשמעו, אל הנקודה שבה יעקב עוזב את הארץ ואת יעודו כ"אב" בתחילת פרשת ויצא. אנו שוב "במקום אשר דיבר אתו".